

15 nov 2022 -11:50

Toespraak Koningsdag: 'Make Art, Not War'

Eerste Minister Alexander De Croo hield vandaag naar aanleiding van Koningsdag in het Paleis der Natie een toespraak in aanwezigheid van leden van de Koninklijke Familie en leden van Kamer, Senaat en de Federale Regering. Hij stond daarbij stil bij het thema van deze Koningsdag: 'Make Art, Not War'.

Sire,
Majesteit,
Voorzitters van Kamer en Senaat,
Beste collega's,
Dames en heren,

Afgelopen weekend bereikten ons de beelden uit Cherson, een regionale hoofdstad in Oekraïne. De stad viel zes dagen na de schandelijke Russische inval op 24 februari van dit jaar. Vorige vrijdag keerde het Oekraïense leger terug.

We zien vrouwen die buitenlandse journalisten in de armen vallen.
Mannen wiens tranen over de wangen vloeien bij het besef dat de bevrijding gekomen is.
Soldaten die na acht lange maanden herenigd worden met een familielid.
Burgers die trots tonen waar zij heimelijk een Oekraïense vlag verstopt hadden.
Maar ook: beelden van een standbeeld waarop nu de Oekraïense vlag wappert naast de Europese.

Voor Cherson is de oorlog zeker nog niet voorbij.
De stad vrij maken van explosieven zal nog veel tijd en moeite vergen.
Voor de heropbouw zullen middelen nodig zijn.
Wij staan daarbij aan de zijde van Oekraïne.
Maar het menselijke verdriet zal nog decennialang te voelen zijn.

De bevrijding van Cherson is evenwel een glimp van hoop.
Dat de Russische oorlogsmachine niet onoverwinnelijk is.
Dat we hopelijk een punt bereiken - liever vroeger dan later - waarop deze waanzin kan stoppen.
Dat iedereen veilig terug naar huis kan keren.
En dan heb ik het zowel over de Oekraïners die hun land en daarbuiten verspreid zijn.
Als over de jonge Russen die als kanonnenvlees worden ingezet door een crimineel regime.

Ik wil dat de vrede terugkeert op ons continent.

Dat is op deze tribune geen kreet van een naïeve pacifist.
Ik zeg dat als mens, als burger, als vader, als democraat, als Europeaan.

De verantwoordelijkheid die ik heb - en die wij hier allemaal in deze zaal hebben - die dwingt ons om keuzes te maken.
Wat kunnen wij zelf doen om de oorlog te stoppen?
Wat kunnen wij doen om het volk van Oekraïne te beschermen?
Kijken we weg of komen we in actie?

Ik heb het nog gezegd: in dit conflict is er geen plaats voor passiviteit of neutraliteit. Ook ons land wordt voor de keuze geplaatst.

Afgelopen vrijdag - 11 november - stond ik aan de Menenpoort in Ieper. Dergelijke herdenkingen van ons verleden hebben zin. Maar die zin bestaat erin een boodschap te brengen voor het heden en de toekomst. In het bijzijn van wie er rechtstreeks bij betrokken was, maar ook voor de jongeren. Ik had daar de eer de exhortatie uit te spreken over de oorlogsslachtoffers:

*"They shall grow not old,
As we that are left to grow old:
Age shall not weary them,
Nor the years condemn.
At the going down of the sun
And in the morning,
We will remember them."*

De merveilleux mots extraits d'un poème de Laurence Binyon intitulé « *For the Fallen* », et publié en septembre 1914, à peine un mois après le début des hostilités en Europe.

L'horreur des tranchées et des gaz toxiques était encore à venir.

Un conflit qui fera finalement 20 millions de victimes.

Et combien de générations pour en supporter les conséquences.

Oui, honorer la mémoire de ces hommes, a toujours un sens.

La Première Guerre mondiale - autrefois appelée la Grande Guerre - a marqué un nouveau point zéro pour de nombreux pays d'Europe. Sur le plan sociétal, démocratique, mais aussi artistique.

Le thème du jour « *make art, not war* » est donc plus qu'à propos.

Dans la pratique, malheureusement, c'est trop souvent devenu : « *make art, because of war* ».

Car rien, dans une société, ne suscite autant d'émotions que la guerre.

Le poème que je viens de citer en est d'ailleurs empreint, comme de nombreuses œuvres artistiques et culturelles majeures du siècle dernier qui ont un lien avec la guerre.

En période de conflit, l'art a plusieurs fonctions.

Il cherche à saisir les sentiments d'un artiste qui tente de donner un sens à l'absurde.

Qui essaie d'exprimer l'indicible.

En images, en matières, en mots, en sons.

De nombreux mouvements artistiques (nouveaux) ont ainsi vu le jour pendant ou après la guerre.

Comme une rupture avec les schémas de pensées traditionnels qui ont permis la guerre.

Une volonté de soudain tout remettre en question.

Ou peut-être un retour à ce qui est authentique, universel.

L'art semble parfois annoncer une nouvelle ère : un nouveau départ, un nouvel espoir.

Il fait naître des émotions contradictoires comme l'émerveillement, l'ironie, la joie, le dégoût...

Autant de sentiments que font aussi surgir les guerres.

L'art, lorsqu'il évoque la guerre, se veut une tentative de dialogue avec le spectateur.

Il peut nous inviter à réfléchir sur le sens et le non-sens des choses.

Pour les personnes qui vivent la guerre, l'art peut parfois revêtir une puissante signification.

Il peut être une source de réconfort, de souvenir.

Un signe aussi ou la preuve tangible que quelque chose s'est réellement produit, avec son lot d'émotions.

L'art enfin est un message pour la postérité. Pour que jamais nous n'oublions.

Pour ceux qui n'ont pas fait l'expérience de la guerre, il peut être une invitation à se poser un instant et à réfléchir sur la folie et l'absurdité de la guerre.

Car ce qui se passe en Ukraine et ailleurs n'est pas seulement un jeu géopolitique.

C'est avant tout une immense tragédie humanitaire.

Que ne parviennent à dépeindre ni de longs articles de journaux, ni les reportages télévisés ni les tweets.

Le week-end dernier, le street artiste britannique Banksy a dévoilé une œuvre sur le mur d'un bâtiment dévasté à Borodianka, en Ukraine. Elle représente une jeune gymnaste en équilibre sur les gravats.

L'image depuis a fait le tour du monde, interpellant chacun d'entre nous. Nous rappelant que la guerre fait toujours rage en Europe, et que ses victimes sont des hommes, des femmes et des enfants.

Nous voyons aussi que la créativité du peuple ukrainien, ses artistes et autres figures culturelles, est intacte. Ils disent au monde entier la réalité qui est la leur. Et ils continueront à être les témoins les plus puissants des souffrances infligées aujourd'hui.

Car au moment où retentit le *Last Post*, un autre message du passé résonne :

Nooit Meer Oorlog.
Plus Jamais De Guerre.
Nie Wieder Krieg.
No More War.

Dat is voor ons land een historische opdracht.
Een land dat meermaals het slagveld was voor Europese mogendheden.
Dat wil nu het centrum zijn van het grootste vredesproject aller tijden: de Europese Unie.

Enkel de Europese Unie, met zijn diversiteit en gehechtheid aan de democratie, mensenrechten en de rechtsstaat, biedt voor ons duurzame garanties op vrede en welvaart.

Dat Europa is er niet onmiddellijk gekomen.
Gedurende een eeuw zijn we van het oude naar het nieuwe Europe geëvolueerd.
Via vele hoogtepunten, maar ook via diepe dalen van menselijk leed.
Maar steeds wel in de richting van een meer vreedevolle samenleving.

Van ultranationalisme naar een expliciete erkenning van de diversiteit als meerwaarde.
Van de heerschappij door een elite naar een democratie waarin iedere stem telt.
Van het individu als ondergeschikt subject, naar een mens met eigen onvervreembare rechten.

Dit zijn zeker geen verworvenheden voor de eeuwigheid.
Racisme, populisme en moreel relativisme steken op ons continent de kop op.
Ze worden aangestookt van binnen en buiten onze lidstaten.
Zo doemen de donkere wolken uit het verleden opnieuw op.
Ze vereisen een krachtig antwoord van alle democraten in Europa.
Want we mogen niet als slaapwandelaars opnieuw naar een explosief conflict worden geleid.
Laat ons alert, weerbaar en standvastig in onze waarden blijven.

Restons vigilants, résilients et fidèles à nos valeurs.

Alexander De Croo, eerste minister
Wetstraat 16
1000 Brussel
België
+32 2 501 02 11
<https://premier.be>
contact@premier.be